Elisaveta IOVU
doctor în filologie, cercetător științific
Universitatea de Stat din Moldova
I. P. Liceul Teoretic „Mihai Eminescu", Strășeni
Doctor in Philology, scientific researcher
State University of Moldova
P. I. Theoretical High School „Mihai Eminescu", Straseni
E-mail: iovuelisaveta85@gmail.com

IMAGINEA ORAȘULUI CAHUL ÎN ÎNSEMNĂRILE DE CĂLĂTORIE STRĂINE: *SCHEIA* DIN ȚINUTUL CĂRLIGĂTURA[1]

The image of the city of Cahul in foreign travel notes: Scheia from Cârligătura›s land

Summary. Through the methodological grid of imagology we intend to analyze the testimonies left by foreign travelers / visitors and to present based on them a first image of the place / territory where the city of Cahul is today. At the beginning came different scholars, hierodeacons, bishops, merchants of different nationalities, each with their own purposes, some spreading catholicism, others engaged in business, some of them were just passing through this piece of land. Therefore, some have left several testimonies, others only vague data about this place. Using historical sources, the given territory also had other names, such as: Scheia and Frumoasa. In this article we intend to present a first image of the city directly represented by the name of Scheia village from Cărligătura's Land. Positive images are reviewed, such as: safe place, without dangers, „fair on the Siret river", „village with three churches", but also negative ones: poor, deserted, sparsely populated, with barren lands, etc. The accumulated set of images about this territory contributes to the imagological patrimony of the moldavian and of Moldova in general.

Keywords: Imagotype, imagotypic text, the other, Scheia, Cărligătura's Land, the battle of Cahul.

Călătoria a fost practicată încă din cele mai vechi timpuri și era efectuată în diferite scopuri. În dependență de premisele istorice, scopurile și interesele călătorilor variau de la o epocă la alta. Datorită faptului că pe glob au existat multe locuri, popoare „străine", care au trezit interesul pentru vizitare și descoperire, astăzi găsim un șir de surse care pot servi în calitate de mărturii ale timpului, dar care scot în evidență un șir de imagotipuri (imagini, stereotipuri, clișee, prejudecăți) despre oameni și locuri străine călătorilor.

Substanța și calitatea acestor texte imagotipice depind în mare parte de împrejurarea în care se află călătorul/ autorul. „Faptul că străinul place sau nu observatorului sub raportul particularităților sale fizice, dacă el îl atrage ori nu pe călător constituie în multe cazuri, dacă nu în toate, o decizie prealabilă mai mult sau mai puțin conștientă, instinctivă, pentru întreaga atitudine față de cel dintâi"[2]. Observatorii vor să vadă la străin ceea ce-i diferit de el, de poporul lui, iar unele lucruri ce-i par familiare le trece cu vederea. Pe deasupra, textele imagotipice (însemnările, notele și jurnalele de călătorie, rapoarte, scrisori etc.) sunt influențate de faptul dacă experiențele călătorilor/ autori sunt directe sau indirecte, vin după contactul îndelungat, direct al

[1] Studiul este realizat în cadrul Programului de Stat 20.80009.16.06.19. A „Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii", USM.

[2] Klaus Heitman, *Imaginea românilor în spațiul lingvistic german, 1775–1918*. Un studiu imagologic, București: Univers, 1995, p. 90.

Data prezentării materialului: 9 august 2021

acestuia cu poporul străin sau doar prezintă informații aflate mai mult din auzite, instituindu-se astfel un contact indirect dintre culturile/ națiunile vizate.

Pământul dintre Prut și Nistru nu a fost o atracție turistică, însă, pe acest teritoriu încep să-și facă apariția primii călători străini după anul 1359, anul când se consideră că a apărut Moldova, conform surselor din *Cronicile slavo-române din secolele V–XI*. De fapt izvoarele istorice ne mai spun că pe aceste teritorii au venit străini și mai înainte, prin anii 1250–1260, când se încerca o propagare a catolicismului roman în teritoriile ocupate de Tătari, însă ei nu ne-au lăsat mărturii esențiale care ar fi putut contribui cu imagotipuri ale vremii despre Noi și poporul nostru. Nicolae Iorga se întreabă la un moment dat: „de ce înainte de 1389 nu-s călători care să fi străbătut țara noastră și să fi lăsat o descriere a acestei țeri?"[3]. Istoricul român concretizează importanța cunoașterii imaginii celuilalt, iar mărturiile timpului înserate de diverși călători/ autori despre țările române sunt de „un folos extraordinar" pentru imaginea noastră de ansamblu ca popor în ochii occidentalilor. Primele documente despre Țara Românească apar, după cum observă istoricul în limba latină și mai târziu în slavonă, sub influența vecinilor de dincolo de Dunăre, Bulgari și Sârbi, dar mai ales Sârbi, care apar abia de prin anii 1370, iar în ce privește Moldova, documentele, afară de anume legături cu străinătatea, sunt încă mai recente[4].

La început veneau diferiți cărturari, ierodiaconi, episcopi, medici, negustori de diferite naționalități, cum ar fi: greci, ruși, polonezi, ungari, germani etc., fiecare în parte având scopurile lor, unii propagau / răspândeau catolicismul pe toate căile posibile, alții se ocupau cu negoțul, o parte din ei erau doar în trecere pe această bucățică de pământ. Prin urmare, unii au lăsat mai multe mărturii, alții doar niște date vagi despre aceste locuri despre care vom vorbi în continuare. De aceea, prin grila metodologică a imagologiei intenționăm să analizăm aceste mărturii lăsate de călători/ vizitatori străini și să prezentăm în baza lor o primă imagine a locului/ teritoriului unde se află astăzi orașul Cahul.

Sudul Basarabiei reprezenta în însemnările călătorilor un ținut mai puțin important, intrând în Ținutul Cărligătura, care avea doar câteva orașe, sate de o importanță poate mai mare, decât regiunea unde se află astăzi orașul Cahul. Acest ținut, care făcea parte din Țara de Jos, avea centrul administrativ la Târgu Frumos, așezare denumirea căreia își găsește reflectare în majoritatea textelor imagotipice ale călătorilor care au vizitat partea de sud a țării. Târgu Frumos denumit și „Târgul Frumos al Cârligăturii", un „târgușor destul de frumos" (după cum îl descria Dimitrie Cantemir) în care se afla un palat domnesc din piatră. Localitatea era plasată la punctul de întâlnire a cinci ținuturi, în drumul poștelor domnești și pe traseul mai multor drumuri comerciale, de aceea el este menționat și descris de mai mulți călători străini. Instituit la începutul secolului al XV-lea, Ținutul Cârligătura a fost desființat în urma reformei administrative a Principatului Moldova, teritoriul său fiind împărțit între ținuturile alăturate, Iașilor și Romanului, prin anul 1834[5].

Din considerentul că acest ținut era acoperit în mare parte cu păduri seculare, se spune că era „fabulos" și reprezenta o „perlă a coroanei"[6]. Însă, călătorii nu par prea entuziasmați de frumusețea naturii din jur. Unii doar menționează denumirea ținutului, alții trec câteva date vagi despre acesta. De exemplu, *Din scrisorile lui Coloman Mikes, trimisul lui Gheorghe Rakoczy al II-lea la Gheorghe Ștefan, Domnul Moldovei, către Principele Transilvaniei*, Iași, la 1 iunie 1655, apare doar denumirea de Ținutul Cărligătura. Aflându-se într-o perioadă când se duceau lupte continue, Coloman Mikes precizează doar că o parte din oștile sale sunt și din ținutul respectiv, fără să specifice careva informații, care ne-ar putea ajuta să creăm acest patrimoniu al imaginilor despre celălalt. Coloman Mikes spune: „aici, împreună cu voievodul nu sunt până acum alte oști

[3] Nicolae Iorga, *Istoria Românilor prin călători*, vol. I. București: Editura Casei Școalelor, 1928, p. 5.

[4] Nicolae Iorga. *Istoria Românilor prin călători*, p. 5.

[5] Cezar Păduraru, *Istoria administrativă a Moldovei. Cărligătura, ținutul fabulos din mijlocul teritoriilor stăpânite de Ștefan cel Mare*, in: *Adevărul.ro*, 2013. Disponibil online: https://adevarul.ro/locale/iasi/carligatura-istoria-administrativa-1_51a3071cc7b855ff562d9cfb/index.html

[6] Cezar Păduraru, *Istoria administrativă a Moldovei. Cărligătura, ținutul fabulos din mijlocul teritoriilor stăpânite de Ștefan cel Mare*, in: *Adevărul.ro*, 2013.

decât lefegii și oștile din ocolul Ștefănești al ținutului Iași și cele din ținutul Cărligătura, cam vreo 3000 de oameni”[7].

Din relatările lui Ioan Grinski (1677–1678), aflăm că teritoriul Moldovei (mai ales cel de sud) se afla într-o sărăcie fără margini. Solia acestuia, trimisă de poloni la Poartă pentru ratificarea păcii de la Zuravna din 16 octombrie 1676, a intrat și-n Moldova. Solia se compunea din 400 de persoane (în cartea lui Dimitrie Cantemir *Istoria Imperiului Otoman* apare cifra de 700) și 650 de cai. Fiind o solie atât de mare, iar țara foarte săracă nu au putut-o aproviziona la primul popas, din considerentul că Moldova la etapa dată era încă călcată în picioare de la ocuparea Cameniței de către turci (1672). Se spunea că boierii moldoveni, care aduceau provizii pentru solie, erau bătuți de aga ienicerilor Ibraim Zagargi pașa, datorită faptului că proviziile lor nu ajungeau pentru întreaga solie, unde mai pui că numărul era mai mare, că s-au mai adăugat câțiva care trebuiau să însoțească această solie pe teritoriul Moldovei.

Secretarul soliei lui Ioan Gninski, Pan Michal Floryan Rzewuski, starostele de Helm, era acel care înregistra în jurnal toate informațiile importante din punctul lor de vedere. Pe lângă cifrele și informațiile despre exploatarea otomană asupra țărilor române, aflate de la moldoveni, a menționat și anumite fapte interesante subiectului abordat, cum ar fi construcția caselor din vălătuci sau faptul că populația era deasă și bogată anume în partea de sud a țării. Starostele de Helm comunică în jurnal următoarele: „*4 iulie*. Două ceasuri de drum pe dealuri; am trecut apoi Prutul pe două poduri între trestii, loc rău pentru trecere, caii au trecut prin vad, bagajele pe plute cu multă teamă și în urmă trăsurile. *5 iulie*. Ne-am luat rămas bun de la pristavii moldoveni, și ne-am socotit pentru caii care ni s-au furat în diferite locuri (plin de necaz autorul acuză toată țara pentru aceste neajunsuri; dar ceva mai înainte fusese vorba de furturile săvârșite de un armean și un soldat polon prizonier, în paguba lui Ibraim Zagardzi pașa); […] Întreg acest drum de la Iași până aici e destul de pustiu și ar fi fost și lipsă de apă dacă nu ar fi Prutul, totuși din când în când vedeam câte un sat, dar abia aici în țara care este sub turci […], căsuțele sunt de vălătuci, acoperite cu paie, cu colțurile rotunjite, foarte joase, clădite din împletituri lipite cu lut. Dar populația e deasă și are turme bogate”[8].

În 1739 vine pe teritoriul Moldovei un negustor rus, puțin cult, care descrie ceea ce era important pentru el, și anume viața economică a târgurilor moldovenești. Acesta prin lucrarea *Date autentice despre Principatul Moldovei, situația lui internă, despre produsele și fertilitatea lui, despre județe și altele*, propune o imagine a mai multor localități/ orașe/ județe și despre ceea ce este specific lor. Despre ținutul care ne interesează pe noi, negustorul trece doar în revistă Târgul Frumos al ținutului, fără să se refere și la satele/ localitățile din jurul lui. Negustorul menționează în jurnal: „17. Cărligătura, are un singur târg: Târgul Frumos”[9]. Prin urmare, Cărligătura reprezintă un ținut (județ cum îl menționează negustorul rus) și apare și în alte scrieri apărute în Rusia în perioada anului 1770. De exemplu, în *Traducere dintr-o scriere geografică, tipărită în Rosiea la anul 1770 despre Moldova*, este menționat și Ținutul Cărligăturei: „întru care este un oraș mic anume Târgul Frumos, ce hotărește cu ținutul Iașilor, despre mează noapte”[10].

Baltazar Hacquet (? – 1815), medic și naturalist de origine bretonă, întreprinde două călătorii în țările române, prima în iulie 1788, iar în cea de a doua în 1789, care trece nemijlocit și prin ținuturile Moldovei de Sud, mai ales pe la Roman și Târgu Frumos, trecute cu brio în notele sale de călătorie. Din redarea călătoriei sale, observăm că nu menționează decât Ținutul Cârligătura și orașul cel mai vestit de aici, Târgu Frumos, localitate vecină cu cea a Cahulului de astăzi. Baltazar Hacquet observă o diferență mare dintre partea de Sus și cea de Jos a Moldovei, situând la

[7] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul V. București: Editura Științifică, 1974, p. 519.

[8] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul VII. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1980, p. 358-359.

[9] Gheorghe G. Bezviconi, *Călători ruși în Moldova și Muntenia*, București: Institutul de Istorie Națională, 1947, p. 105.

[10] Gheorghe G. Bezviconi, *Călători ruși în Moldova și Muntenia*, p. 1010.

un nivel superior locuitorii și ținuturile din partea de nord și la un nivel inferior pentru cei din sudul țării. Din punctul său de vedere, partea de sus este mai populată, având un aspect plăcut și sănătos, iar cea de jos este mai sărăcăcioasă și are un pământ nu prea bun pentru recoltă. Călătorul menționează în jurnalul său: „la trecerea Siretului, nu departe de Târgu Frumos, am părăsit teritoriul Moldovei de Sus intrând în acel al Moldovei de Jos. Toată Moldova de Sus: acea fâșie, care este dincolo de râul Siret, este partea cea mai plăcută, mai bună, mai sănătoasă și mai bine populată a întregii țări… Târgu Frumos este alcătuit din două sute de barăci nenorocite de lemn adunate împreună. Câțiva greci scot cât pot mai mult dintr-un biet negoț al lor. Am ajuns în Ținutul Cârligătura al cărui pământ nu este din cele mai bune din Moldova, din cauza multelor mlaștini ce se întind până peste Iași”[11].

Despre Ținutul Cârligătura menționează și vestitul medic Andreas Wolf (1741–1812), care în luna decembrie 1788, efectuează o călătorie în Moldova, pentru a o trata pe fiica domnitorului Constantin Moruzi, Sultana. Acesta este invitat de mai multe ori pentru a trata și alte oficialități de stat/ persoane importante, cum ar fi baronul von Brukenthal, episcopul Inochentie a Hușilor sau mitropolitul Leon Gheuca. Wolf vorbește despre Ținutul Cârligătura în „Contribuții la o descriere statistico-istorică a Principatului Moldovei” (1805). Călătorul observă că în acest ținut au fost încartiruiți rușii, sub comanda contelui Rumeanțev, precum în cel al Romanului, austriecii, sub comanda prințului Coburg. De asemenea, mai trece în revistă și despre faptul că în acest teritoriu nu era o situație plăcută și armonioasă pentru trai: „familii întregi apucă toiagul pribegiei, își întorc fața de la patria lor și pribegesc în speranța unei soarte mai bune în țările vecine, mai ales în țara tătarilor care nu e prea de parte, […] Și lucrul acesta se face atât de fățiș, încât familiile hotărâte să emigreze o spun pe față: «Vrem mai bine să servim tătarilor, sau chiar turcilor decât unuia din robii lor creștini»”[12].

Liprandi, fiul directorului general al fabricilor, originar din Piemont, care era „unul din agenții cei mai fini ai Rusiei”[13], înfăptuiește o călătorie în Moldova în 1827. Pe lângă informația pe care o trimite rușilor referitor la trupele turcești din teritoriu, se mai scurgea și unele aspecte în ceea ce privește viața social-politică a statului. Liprandi trece în revistă toate cele 16 ținuturi ale Principatului Moldovei, situându-l în partea centrală pe ținutul Cârligătura. Acesta se expune la general despre principat că nu prea are bani, dar și faptul că în anul acela nici recolta n-a fost tocmai așa de bogată, mai ales în partea de sud a țării. Însă acestuia pare să-i placă faptul că aici poți circula liber, fără probleme, prin toată țara, acest loc fiind unul sigur pentru străinii veniți de departe. Într-o scrisoare călătorul rus mărturisește următoarele „12. Dacă aș avea pașaport, aș putea sub pretextul unei viligiaturi, să ajung foarte ușor în Moldova sau chiar în Valahia. După starea de lucruri de acolo, eu nu cred în vreun pericol, mai ales că o parte din funcționarii basarabeni își petrec acolo vacanța. Acest mijloc mi-ar permite să am informații precise și amănunțite”[14].

Polcovnicul rus Ivan Botianov, consilier și kameriunker împărătesc a întocmit în 1846 un memoriu asupra principatelor dunărene. Îndeplinind funcția de secretar și dragoman la Ambasada rusă din Constantinopol, a găsit de cuviință să se documenteze temeinic asupra principatelor române, însă memoriul său nu a fost publicat, rămânând printre hârtiile lui Liprandi și fiind inventariată împreună cu scrierile lui la Arhiva Istorică Centrală de Stat din Sankt-Petersburg. Pe lângă descrierea fizică a Țării Românești și Moldovei, populația lor, limba și literatura română, călătorul vorbește și despre împărțirea ei administrativă, trecând în revistă și Ținutul Cărligătura. Despre acesta menționează date importante din vremea aceea, cum ar fi: care este întinderea lui, câți locuitori are și care este gradul său de populație, fertilitatea solului, importanța comerțului

[11] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul X, partea II. București: Editura Academiei Române, 2001, p. 51 (842).

[12] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul X, partea II, 2001, p. 465 (1256).

[13] Nicolae Iorga, *Istoria Românilor prin călători*, vol. III. București: Editura Casei Școalelor, 1929, p. 241.

[14] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul II. București: Editura Științifică, 1970, p. 261.

intern și extern și nu în ultimul rând care este venitul guvernământului pentru acest teritoriu. Din cele prezentate de Botianov ținutul nu era chiar unul sărăcăcios cum menționau predecesorii săi, bucurându-se de o întindere mare și având un comerț cât de cât dezvoltat.

Din cele prezentate mai sus, observăm că unii călători trec în revistă pe alocuri doar denumirea de ținut, alții, însă, vorbesc și despre ***Scheia*** (în unele surse ***Scheea*** sau ***Schkeva***), care a fost întemeiat în 1502, așezare situată în Ținutul Cârligătura și care se consideră că este locul unde astăzi se află orașul Cahul. Denumirea de ***Scheia*** este foarte veche de altfel și reproduce antroponimul Șcheau, iar acest antroponim semnifica la origini „sclav", „bulgar", „sârb". Prin urmare, localitatea Scheia era un sat/ moșie a unor oameni care aveau în calitate de conducător un vătăman cu numele de Șcheau,

Denumirea de Scheia apare în diferite documente istorice vechi și practic nu era un loc ademenitor cum este astăzi orașul Cahul. Astăzi localitatea prin Valea Mărănzii, Valea Cotihănii și Frumoasa, cu râurile și râulețele lor pitorești ar putea fermeca orice străin care pășește pe acest teritoriu. Gama cromatică a locului în timpul cald al anului poate fi ademenitoare pentru cei veniți de departe. După cum vom vedea în continuare, din însemnările călătorilor străini, acest loc, în trecut, nu se bucură de o imagine prea strălucită, fiind doar un sat sărăcăcios și pustiu.

Ioan Belsius, un agent imperial ungar, a venit în Moldova, în perioada aprilie – iulie 1562, pentru a transmite informații/ rapoarte curții de la Praga. Belsius scrie într-o scrisoare/ raport lui Ferdinant I despre aceste locuri, însă nimic mai mult din care am putea observa o imagine pozitivă sau negativă din partea călătorului străin. Acest raport reprezintă niște note zilnice ale autorului, expunând itinerariul Despotului și întâlnirea cu un trimis al turcilor. Belsius menționează faptul că a trecut doar prin acest loc, dându-i calificativul de târg: „în ziua de 10 aprilie a plecat Despot din Hârlău la Târgul Frumos (Zeplak) (la două mile depărtare) unde a sosit trimisul turcului, apoi la Scheia (Schkeva), târg la râul Siret"[15].

De asemenea despre aceste locuri aflăm și din *Relațiune asupra Moldovei făcută de Părintele Paolo Bonici, Franciscan, care a locuit acolo mai bine de 9 ani*, înregistrată în 1632. Părintele trece în revistă faptul că satul Scheia este de o mărire identică cu localitatea din apropiere, adică Târgul Frumos, care se bucura la acele timpuri de o imagine mai bună decât satele din împrejurimi. Călătorul observă mărimea localității care avea pe atunci în jur de o sută de case. Acesta menționează: „de la Iași, pentru a merge la Roman, trebuie de la jumătatea drumului spre Cotnar, adică de la Podul de Piatră al Iloaei să cotești spre Târgul Frumos. De la Iași până la Târgul Frumos sunt 25 de mile și acest oraș poate avea cam 100 case. De la Târgul Frumos se trece prin Scheia, care este cam de aceeași mărime. De la Scheia se trece prin sate de unguri și după aceea se ajunge la Roman; în totul trebuie să fie de la Târgul Frumos 15 mile"[16].

Din scrisorile lui Coloman Mikes, din 1 iunie 1655, mai aflăm că pe acest teritoriu în acea perioadă era un timp ploios, nefavorabil care să le permită trupelor să se deplaseze dintr-un loc în altul. Acesta menționează în raport și faptul că trupele au trecut în data de 9 iunie și prin satul Scheia, numai că la el apare denumirea Schei. Coloman Mikes scrie într-o scrisoare către domnitor: „din cauza timpului neprielnic și a ploilor, neputând să ajungem aici mai înainte, am fost azi la voievod și acesta înțelegând voința Măriei Tale, promite că va purcede, fără nici o abatere, potrivit poruncilor ce mi le-a dat Măria Ta: își va orândui în așa fel drumul, ca la 8 iunie neapărat să fim cu toate oștile lui la Focșani. […] Pornim de aici, din mila lui Dumnezeu, la 7 ale lunii și voievodul a hotărât să-și continue drumul astfel: de aici la 7 iunie la Podul Iloaiei, la 8 la Târgul Frumos, la 9 – la Schei, la 10 – la Roman, la 12 – la Bacău, la 13 – la Răcăciuni, și de acolo are de gând să plece acolo unde o să fie ridicată o mănăstire"[17]. Coloman Mikes mai strecoară prin-

[15] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul II. București: Editura Științifică, 1970, p. 139.

[16] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul V. București: Editura Științifică, 1974, p. 22.

[17] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul V, 1974, p. 516.

tre informațiile lui importante la acea vreme și unele aspecte care prezintă cum vedeau străinii aceste locuri, spunând la un moment dat că drumurile pe care mergeau trupele, erau in anumite locuri mai largi și in altele mai înguste și unde erau mai înguste, acolo puteau reprezenta un pericol pentru Domnitor, dacă nu erau păzite din timp[18].

Călătoria prin Moldova în Ucraina a domnului sol Gotthard Welling (însoțit de pomeranianul Conrad Iacob Hiltebrandt, autorul jurnalului de călătorie, polonezul Adolf Haxelberger, francezul Benjamin Noel, prusianul Michael N, suedezii Gudmund Bohm și Andreas N), expune un pic mai multe detalii despre ceea ce a văzut/ întâlnit în cale, însă se limitează doar la orașele mai mari din jurul localității Scheia, cum ar fi Roman sau Târgul Frumos și mai puțin despre satele din apropierea lor. Ceea ce i s-a părut interesant și amuzant pe aceste teritorii este o întâmplare, care merită să fie expusă din punctul nostru de vedere. Gotthard Welling povestește momentul când a intrat intr-un oraș cu clădiri destul de bune de pe malul râului Moldova, a văzut un moldovean cu familia sa și momentul dat a fost foarte amuzant pentru călător: „ne-am încrucișat în cale cu un moldovean pe o sanie pe care se găsea soția sa și un copil mic. Când a voit omul să părăsească albia înghețată a râului și să urce pe malul înalt, nevasta împreună cu copilul au fost aruncați din sanie căzând deandaratelea și dând prilej de râs”[19].

O descriere a acestui loc pustiu și sărăcăcios ne-o propune ieromonahul Ipolit Vișenski, care face o călătorie de la Cernigov la Ierusalim în perioada 1707–1708 și care face opriri și prin țările Românești (Moldova și Muntenia). Pășind pe teritoriul moldovenesc la 19 noiembrie 1707, ieromonahul ajunge la Târgul Frumos și Scheia la 10 decembrie aceluiași an. Ieromonahul rus prin călătoria sa la Constantinopol și Ierusalim a făcut popas prin țările românești, tocmai pe timpul domniei lui Mihai Racoviță și Constantin Brâncoveanu. Ospitalitatea românului n-are margini și ieromonahul, pe lângă faptul că a fost primit bine, i s-au acordat și ajutoare, iar carele domnești, puse la dispoziție de domnitor, l-au transportat la Constantinopol. Într-un pasaj din reportajul acestuia aflăm că Scheia nu era decât un loc pustiu: „Din Iași, caravana s-a dus drept la Galați, iar noi înșine, am plecat, cu ajutorul lui Dumnezeu, eu Ipolit, conducătorul, o slugă și tălmaciul, pe drumul Bucureștiului, la 9 decembrie. A doua zi am ajuns la orășelul numit Târgul Frumos; o biserică acoperită cu paie, șapte case, iar cetățuia pustie. De acolo se întinde Țara Voloscă (Moldovenească), la stânga – până la Galați, la dreapta – până la Țara Tătărească, spre Bugeac. Luând căruțele în acel târgușor, am trecut pe lângă satul pustiu Scheea, și stau acolo trei biserici pustii și să le repare n-are cine”[20].

Denumirea de Scheia a localității este ulterior schimbată pentru *Frumoasa*, datorită unei vâlceli cu același nume de pe acest teritoriu. Acest reper topografic apare în documentele istorice încă din secolul XVIII-lea, însă acestui loc i se atribuie la 18 decembrie 1835 statutul de oraș cu denumirea de Cahul. De atunci viața acestui loc s-a schimbat radical, devenind unul dintre principalele puncte administrative ale țării. Până a denumi un oraș, Cahul apare în notele și însemnările călătorilor străini cu specificul de râu, lac sau cel mai adesea în sintagma „bătălia de la Cahul”.

O atestare a denumirii de Cahul este prezentă la Anatole Demidov în 1837, care întreprinde o expediție de studii/ o călătorie științifică, cu un grup de cărturari, în Sudul Rusiei și Principatele Dunărene. Lucrarea este scrisă în limba franceză și scoate în evidență faptul că partea de sud a țării este un loc mlăștinos cu ape și nisip, cu râuri și lacuri multe, printre care și lacul Cahul. Călătorul înregistrează în jurnal următoarele aspecte: „Siret coboară din munții care adăpostesc Moldova spre vest și își vor îmbina apele cu Bârlad, care la rândul său, se unește cu Dunărea, între Brahiloff și Galatz. În acest loc, marile ramuri ale râului Germaniei, gurile Prutului, lacurile

[18] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul V. București: Editura Științifică, 1974, p. 518.

[19] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul V. 1974, p. 596.

[20] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul VIII. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 246.

Cahul și Ialpug, nu mai formează întreaga regiune până la Marea Neagră, ci o mlaștină imensă, intercalată cu o sută de râuri: aceste paralele coboară invariabil din nord pentru a se pierde în acest labirint de apă, pajiști și nisip, ceea ce face atât de dificilă navigarea pe Dunărea de Jos, de la Galatz până la mare”[21].

La Martin Gruneweg, care a călătorit în țările românești și a lăsat o moștenire pentru diferite discipline ale timpului (etnografie, istoria arhitecturii, a comerțului, geografia istorică etc.), denumirea de Cahul apare în ipostaza de lac. Călătorul menționează următoarele: „de la Iași drumul se îndrepta din nou spre Prut, pe care îl traversa la Țuțora și continua de-a lungul malului stâng al râului până la Chigheci, unde traversa un deal și ajungea în valea Ialpugului, pe care o străbătea până la vărsarea în lacul cu același nume. De acolo drumul traversa câmpia dintre lacurile Ialpug și Cahul, până pa malul Dunării în fața Isaceei”[22].

Specificul de lac îl găsim și la Francesco Nardi, prelat venețian, teolog catolic, profesor la Universitatea din Padova, care în toamna anului 1852 a pornit într-o călătorie spre Constantinopol, trecând inevitabil și pe teritoriul românesc, pe care îl descrie, astfel demonstrându-și calitățile lui de scriitor, de observator fin. Francesco Nardi în *Amintiri despre o călătorie în Orient* (1866) expune următoarele: „dimineața am pornit la drum. Casele risipite ale orașului animat, bogat, dar nu atât de frumos le-am lăsat în urmă și au dispărut cu totul din vedere. În curând am văzut la stânga gura faimosului Prut, care scălda cele două imperii, la vărsarea căruia de un secol și jumătate poftea Rusia. Mai târziu ne-au apărut zidurile fortului rus Reni, cheia Basarabiei, apoi câmpiile nelimitate pe care primăvara se formează două lacuri Cahul și Ialpug, care vara târziu dispar”[23].

Sintagma „lupta de la Cahul” se perindă în lucrările unor călători străini, cum ar fi Gustav Orraeus, Kajetan Chrzanowski sau Johann Martin Minderer. Gustav Orraeus (1739–1811), fiul unui predicator finlandez, era medic general al armatei comandate de Rumeanțev în campania împotriva turcilor. Ca medic trebuia să analizeze și să combată epidemia ciumei, care a bântuit în Moldova cu o violență nemaicunoscută pană atunci și care s-a răspândit apoi și mai departe, ajungând în 1771 la Moscova. Lucrarea sa a apărut în 1784 la Petersburg, scrisă mai întâi în limba latină, menționează pe alocuri și despre Cahul, însă doar ca o victorie și nu ca o localitate cum este astăzi: „e vrednic de luare aminte că nu s-a ivit in armată, în tot cursul acelei veri, nici un caz de ciumă caracteristic, deși după vestitele mari victorii de la Larga și Cahul, când au fost capturate imensele tabere ale dușmanului, împreună cu grămădiri nesfârșite de efecte, prăzile se aflau ușor în mâinile fiecăruia dintre soldații noștri. Prizonierii au afirmat și ei, ca lucru sigur, că ciuma s-a ivit în tabăra turcilor pe când treceau Dunărea, și nu a încetat decât puține zile înainte de lupta de la Cahul”[24].

Germanul Johann Martin Minderer (? – 1812), fiind de asemenea în slujba lui Rumeanțev, scrie și el un tratat despre manifestarea, simptomele și propagarea ciumei în timpul campaniei ruso-turce din 1769–1774. Acesta menționează următoarele: „după lupta victorioasă de la Cahul, armata a rămas mai multe săptămâni, până în toamnă, în același campament. Liniștea, căldura intensă a verii, urmată repede de nopți reci, abundența alimentelor, mai ales, prea multă carne, au influențat sănătatea noastră și, drept urmare, a fost iarăși dizenterie și febră putridă”[25].

De asemenea, Heinrich von Reimers (1768–1805), tânăr diplomat estonian, care face parte din solia extraordinară pe care Ecaterina a II-a, țarina Rusiei, o trimite, sub conducerea generalului Kutuzov, la Constantinopol în 1793. Solia a trecut nemijlocit prin Țara Românească și Moldova. În cursul călătoriei diplomatul a înregistrat în notele sale ceea ce considera important.

[21] Gheorghe G. Bezviconi, *Călători ruși în Moldova și Muntenia*, București: Institutul de Istorie Națională, 1947, p. 331.

[22] Ștefan Andreescu, *Călători străini despre țările române*, Supliment I. București: Editura Academiei Române, 2011, p. 66.

[23] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul X, partea I. București: Editura Academiei Române, 2000, p. 24.

[24] *Ibidem*, p. 68.

[25] *Ibidem*, p. 84.

Astfel apare lucrarea, redactată în formă epistolară, în care în partea întâi descrie drumul la Constantinopol (cu opriri timp de două luni prin țările române, *Scrisorile VII–XII*), în a doua impresiile din Constantinopol și în a treia întoarcerea pe Marea Neagră și prin Crimeea la St. Petersburg. Autorul menționează în manuscrisul său următoarele: „Până în zare vedeai Prutul și micul râu Jijia (după hartă Zila), care se varsă în el, făcând nenumărate cotituri și șerpuind printre câmpii minunate și copaci înalți. Regiunea aceasta este atât de atrăgătoare încât feldmareșalul conte Rumeanțev, învingătorul de la Cahul, în timpul ultimului război cu turcii, și-a construit, în valea aceasta, chiar lângă apă, o casă frumoasă, unde apoi a și locuit”[26].

Kajetan Chrzanowski (? – 1793) activând între 1785 și 1790 și în 1792–1793, în calitate de consilier de Legație și ca însărcinat de afaceri al Poloniei la Constantinopol, efectuează o călătorie și prin Moldova. În lucrarea *Călătoria prin Moldova* menționează și el despre bătălia de la Cahul: „trecem un pod sau dig de piatră deasupra mlaștinilor formate de lacul Karasu spre Marea Neagră. Această trecere, având din spate pavăza dealurilor, ar fi putut fi apărată de un mic număr de oameni bine înarmați, însă se vede că după luptele de la Babadag și Cahul teama a făcut pe musulmani să fugă până în Munții Balcani”[27].

Imaginile pe care le identificăm în mărturiile călătoriilor străini scot în evidență un șir de aspecte ce țin de felul cum era locul și locuitorii unde se află astăzi orașul Cahul. Inițial orașul avea denumirea de Scheia (Scheea) din Ținutul Cărligătura, denumiri menționate cu succes în unele jurnale de călătorie sau scrisori/ rapoarte trimise țărilor din care au venit călătorii. Pe alocuri sunt trecute în revistă imagini pozitive: „sat cu trei biserici”, „târg”, cu o sută de case, loc sigur, fără primejdii, însă cele negative se referă la faptul că era un sat pustiu, sărăcăcios, puțin populat, cu pământuri neroditoare, mlăștinoase. Ulterior spectrul de imagotipuri se schimbă între timp, denumirea de Cahul de la semnificația de lac, râu, trece inevitabil în „bătălia de la Cahul”, care fiind una victorioasă are o conotație pozitivă. Setul de imagotipuri acumulat de la străini / ceilalți despre orașul Cahul și locuitorii lui din cele mai vechi timpuri, contribuie în general la imaginarul cultural românesc. Prin urmare, este important să vedem cum ne-au perceput străinii pe Noi și poporul nostru, prin ce am putut să ne promovăm din cele mai vechi timpuri în imaginea celuilalt.

[26] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul X, partea II. București: Editura Academiei Române, 2001, p. 360-361 (1151-1152).

[27] M. Holban, A.-D. Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre țările române*, Volumul X, partea I. București: Editura Academiei Române, 2000, p. 452.